

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 85a/2023

privind controlul constituționalității punctului 112¹ din Regulamentul privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 125 din 18 februarie 2013

(înregistrarea reședinței în casele de vacanță)

CHIȘINĂU

14 decembrie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

Dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Sorina Munteanu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 23 martie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 14 decembrie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind controlul constituționalității punctului 112¹ din Regulamentul privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 125 din 18 februarie 2013.

2. Sesizarea a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl Adrian Lebedinschi, deputat în Parlament, pe baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. g) din Legea nr. 317 din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, 38 alin. (1) lit. g) și 39 din Codul jurisdicției constituționale nr. 502 din 16 iunie 1995.

B. Legislația pertinentă

3. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 38

Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

“(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

[...].”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate.

[...].”

Articolul 102

Actele Guvernului

„[...]”

(2) Hotărârile se adoptă pentru organizarea executării legilor.

[...].”

4. Prevederile relevante ale Regulamentului privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 125 din 18 februarie 2013, sunt următoarele:

VII. EVIDENȚA LA DOMICILIU SAU LA REȘEDINȚA TEMPORARĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

„[...]”

112¹. În casa de vacanță înregistrarea la reședința temporară se efectuează pe perioada solicitată, dar nu mai mare de un an, cu condiția că în actul de proprietate asupra acestei locuințe, încheiat în condiții de validitate prevăzute de lege și înregistrat în Registrul bunurilor imobile, este indicată adresa, atribuită conform prevederilor legale.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului sesizării

5. Autorul sesizării afirmă că, potrivit normelor contestate, în casa de vacanță poate fi înregistrată doar reședința temporară, valabilă până la un an, cu condiția ca în actul de proprietate asupra imobilului să fie indicată adresa. Autorul susține că persoanele care nu dispun de o altă locuință, după expirarea termenului de un an de la înregistrarea reședinței în casele de vacanță, sunt private de dreptul lor la o locuință. În opinia autorului sesizării, normele contestate lipsesc proprietarii unor asemenea imobile de unul din atributele dreptului de proprietate, și anume dreptul de dispoziție asupra imobilului, care ar include dreptul de a întreprinde acțiuni cu consecințe juridice, cum ar fi înregistrarea reședinței.

6. De asemenea, autorul susține că în condițiile prevăzute de norma contestată are loc încălcarea dreptului de vot, care ar urma să fie exercitat în localitatea în care se află casa de vacanță unde a fost înregistrată reședința. Astfel, autorul consideră că imposibilitatea prelungirii reședinței al cărei termen a depășit un an într-un imobil de tipul caselor de vacanță sau înregistrarea reședinței în alte imobile care nu dețin o adresă constituie un obstacol pentru participarea liberă la alegeri, garantată de articolul 38 din Constituție, și restrânge în mod nejustificat drepturile electorale, contrar articolului 54 din Constituție.

7. Cu privire la imposibilitatea prelungirii înregistrării reședinței temporare în casele de vacanță și, respectiv, imposibilitatea de a vota în cadrul alegerilor locale, autorul susține că există o incertitudine juridică, pentru că Regulamentul privind întocmirea, administrarea, difuzarea și actualizarea listelor electorale adoptat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2674 din 25 septembrie 2014, cu modificările ulterioare, stabilește că alegătorii care nu au înregistrare la domiciliu sau la reședință vor putea vota doar în cazurile alegerilor prezidențiale și referendumului republican în secțiile corespunzătoare locului de înregistrare la ultimul domiciliu sau reședință. Autorul susține că prevederile contestate și dispozițiile menționate sunt contradictorii și, prin urmare, încalcă articolul 23 din Constituție. De asemenea, autorul susține că legislația referitoare la loturile pomicole nu este uniformă.

8. Autorul susține că prevederile contestate, adoptate de Guvern, restrâng conceptul de reședință și îi limitează perioada de valabilitate în timp, instituind o normă cu caracter primar, contrar art. 102 alin. (2) din Constituție.

9. În concluzie, autorul sesizării susține că prevederile contestate contravin articolelor 1, 4, 7, 23, 38, 46, 54 și 102 alin. (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

10. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

11. Curtea observă că articolele 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale îi conferă deputatului prerogativa sesizării Curții Constituționale.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității actelor Guvernului, în prezenta cauză a unor prevederi din Regulamentul privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 125 din 18 februarie 2013, ține de competența Curții Constituționale.

13. Cu referire la obiectul sesizării, Curtea subliniază că autorul solicită controlul constituționalității prevederilor de la punctul 112¹ din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 125 din 18 februarie 2013. Totodată, Curtea observă că în titlul și în textul sesizării sale autorul face referire la diverse prevederi din Legea cu privire la locuințe nr. 75 din 30 aprilie 2015, invocând, *inter alia*, reglementarea neuniformă a statutului întovărășirilor pomicole, fără a menționa cu exactitate care norme urmează a fi supuse controlului de constituționalitate. Deși prevederile Legii nr. 75 din 30 aprilie 2015, din perspectiva relațiilor pe care le reglementează, au tangență cu normele contestate ale Hotărârii Guvernului menționate, Curtea subliniază că nu-l poate înlocui pe autorul sesizării la formularea argumentelor și a obiectului acesteia. Prin urmare, Curtea reține pentru examinare doar punctul 112¹ din Regulamentul vizat și se va referi la argumentele raportate la Constituție. Normele contestate nu au constituit anterior obiect al controlului constituționalității.

14. Autorul sesizării susține că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 4 (*drepturile și libertățile omului*), 7 (*Constituția, Lege supremă*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 38 (*dreptul de vot și dreptul de a fi ales*), 46 (*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*), 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) și 102 alin. (2) (*actele Guvernului*) din Constituție.

15. Cu privire la incidența articolelor 1 alin. (3), 4 și 7 din Constituție, Curtea subliniază că, în prezenta cauză, acestea comportă un caracter general și nu pot constitui repere individuale și separate. Aceste norme pot fi invocate numai în coroborare cu o altă prevedere din Constituție, care trebuie să fie aplicabilă (a se vedea HCC nr. 2 din 12 ianuarie 2021, § 20; DCC nr. 162 din 29 decembrie 2020, § 24; DCC nr. 186 din 25 noiembrie 2021, § 21). De asemenea, articolele 23 și 54 nu au o aplicare de sine stătătoare. Pentru a putea fi invocate, trebuie să existe o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea HCC nr. 11 din 25 martie 2021, § 27).

16. Cu referire la pretinsa încălcare a articolului 23 din Constituție, Curtea observă că autorul sesizării compară prevederile contestate, conținute într-un act normativ al Guvernului, cu prevederi din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2674 din 25 septembrie 2014, cu modificările din 13 septembrie 2019 (abrogată prin Hotărârea nr. 1153 din 4 august 2023, în vigoare din 18

august 2023), care stabilea că alegătorii care nu au fost incluși în lista electorală de bază pentru că nu au o înregistrare la domiciliu sau la o reședință vor putea vota, în cazul alegerilor prezidențiale și al referendumului republican, la secțiile de votare corespunzătoare locului de înregistrare la ultimul domiciliu sau ultima reședință. Curtea reține că afirmația autorului sesizării cu privire la presupusa contradicție dintre aceste prevederi nu reprezintă un argument privind neconstituționalitatea normelor contestate și, prin urmare, nu îl reține pentru examinare (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 135 din 27 septembrie 2022, § 34).

17. Cu referire la afirmația autorului sesizării că Guvernul ar fi instituit norme juridice primare prin care a restrâns noțiunea de reședință și a limitat-o în timp, încălcând exigențele articolului 102 alin. (2) din Constituție, Curtea menționează următoarele.

18. Regulamentul în discuție, adoptat prin Hotărârea Guvernului nr. 125 din 18 februarie 2013, constituie actul normativ care asigură realizarea raporturilor juridice dintre persoanele fizice, persoanele juridice și instituțiile statului la eliberarea actelor de identitate, la ținerea evidenței la domiciliu sau reședința temporară (pct. 1 din Regulament). Hotărârea Guvernului prin care a fost aprobat Regulamentul în discuție a fost adoptată în scopul executării prevederilor din Legea nr. 187 din 11 iulie 2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, *i.e.* a Codului electoral și a Legii nr. 273 din 9 noiembrie 1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte. În susținerea opiniei sale, autorul sesizării a menționat că dispoziția contestată nu ar asigura executarea prevederilor Legii nr. 187 din 11 iulie 2012, ci ar contraveni acesteia. Așadar, Curtea observă că autorul sesizării solicită, de fapt, un control al legalității Hotărârii Guvernului nr. 125 din 18 februarie 2013, și nu unul al constituționalității acesteia.

19. Curtea a menționat în mod constant că hotărârile Guvernului sunt acte de reglementare secundară (*secundum legem*), care sunt emise în vederea executării legilor și, prin urmare, nu trebuie să contravină acestora. Hotărârile Guvernului cu caracter normativ sunt susceptibile de controlul legalității, care ține de competența instanțelor de judecată (DCC nr. 4 din 5 ianuarie 2021, § 27; DCC nr. 3 din 18 ianuarie 2022, § 27).

20. Având în vedere cele menționate și jurisprudența sa constantă și previzibilă, Curtea va examina doar dacă norma contestată aduce atingere esenței drepturilor garantate de Constituție invocate de autorul sesizării (a se vedea DCC nr. 11 din 29 ianuarie 2019, § 25).

21. Cu privire la incidența articolului 38 din Constituție, autorul sesizării susține că normele contestate creează premise pentru încălcarea dreptului de vot.

22. Curtea reține că înregistrarea reședinței pentru un termen limitat în casele de vacanță se datorează destinației imobilelor respective, așa cum este reglementată în Legea cu privire la locuințe (a se vedea articolul 4 din Lege). Din argumentele expuse în sesizare, Curtea observă că autorul urmărește extinderea statutului juridic al caselor de vacanță și transformarea acestora în locuințe permanente, în scopul obținerii dreptului de vot în localitatea în care se află acestea, deși, conform destinației sale reglementată prin lege, casa de vacanță reprezintă o locuință ocupată temporar, ca reședință secundară, destinată odihnei și recreerii. În cazul neprelungirii reședinței temporare în casele de vacanță, persoanelor le rămâne reședința principală.

23. Reședința temporară a persoanei fizice este locul unde își are locuința temporară sau secundară. În lipsa reședinței temporare, se consideră că persoana domiciliază la locul ultimului domiciliu, iar dacă acesta nu se cunoaște, la locul unde acea persoană se găsește (a se vedea articolul 38 alin. (3) și (6) din Codul civil). Mai mult, Curtea a notat în jurisprudența sa că, prin efectul legii, se consideră că orice persoană are domiciliu (DCC nr. 124 din 15 decembrie 2017, § 94).

24. Prin urmare, așa cum au fost expuse argumentele în sesizare, Curtea reține că norma contestată nu afectează dreptul la domiciliu și/sau la o reședință și, drept consecință, nu afectează esența dreptului de vot garantat de Constituție.

25. Cu privire la incidența articolului 46 din Constituție, Curtea observă că autorul sesizării nu a prezentat o veritabilă critică de neconstituționalitate. Opinia autorului că privarea persoanelor care locuiesc într-o casă de vacanță de dreptul de a înregistra reședința pe o perioadă de mai mult de un an în acel imobil conduce la încălcarea dreptului de proprietate asupra imobilului în cauză nu poate fi privită ca un argument în susținerea criticii de neconstituționalitate. În situații similare, Curtea a reținut că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument (a se vedea DCC nr. 16 din 16 februarie 2023, § 21).

26. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) litera a) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind controlul constituționalității punctului 112¹ din Regulamentul privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 125 din 18 februarie 2013, depusă de dl Adrian Lebedinschi, deputat în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 14 decembrie 2023
DCC nr. 179
Dosarul nr. 85a/2023